

Pesništvo razpada, kot umetnija, v narodno in umetno. Narodno pesništvo je tisto, ki si ga je kako ljudstvo samo osnovalo, ki je toraj verno zerkalo narodovih čutov in notranjega narodovega življenja, ki se popeva od rodu do rodu, ki je tako rekoč narodno blagó in občno posestvo in o katerem se gotovo ne ve, kdo ga je zložil. Umetno pesništvo pa je tisto, ki so ga posamesni izobraženi pesniki skovali, ki nosi toraj znamenja pesnikovega značaja, njegovih čutov in misli na sebi. Visoke cene in velike vrednosti je umetno pesništvo, ker je delo častnih in spošтовavnih mož, ki so s svojim umom in s svojo učnostjo, s svojo omiko in zmožnostjo presegle svoje verstnike; pa še večje cene je narodna poezija, ki je zvesto in verno ogledalo narodovega značaja in življenja, živa slika njegovih misel, čutov in duševnih zmožnosti. Kar tiče narodno poezijo, prekosi le gerško krasno in bogato poezijo slovansko, med katero se posebno ponaša serbska, ki se brez sramote postavlja gerški na stran. Krasna je Homerjeva Ilijada, krasna Odiseja, toda tudi pesme o kraljeviču Marku, o Dušanu velikem, o Milošu, Lazarju in družih slavni junacih, so mične, zanimive in velike notranje vrednosti, da bi jih le kdo sestavil in osnoval iz njih narodni epos, kot so zbrali gerške junaške pesme v Homerjevi Ilijadi, ktero občuduje ves svet, ktero radostno beró vsa olikana ljudstva na zemeljskem prizorišču. Pred vsem pa je opomina vredno, da, ko že moč lastnega stvarjenja pri družih narodih večjidel omaguje in ugasuje, gre pesništvo slovanskih narodov še v cvetje in se vedno lepše in lepše razvija. Resnične so toraj besede, da imajo Slovani v oziru na pesništvo in sploh slovstveno djavnost jutro, ker enim vzhaja ravno iz za temnih gorá, ki so dolgo zakrivale žarno svitlobo, milo solnce, ki obseva in ogreva pokrajine, po katerih vse polno pridnih delavcev mergoli in s potnim čelom orje pusto celino in jo spreminja v plodno polje. Drugim pa že plava dnevna zvezda, vir svitlobe in gorkote, v vsi krasoti in lepoti na jasnem nebu in oživlja s svojimi žarki pridno obdelano zemljo. (Konec sledi.)

Zakaj ljudske učilnice ne zadostujejo svoji nalogi.

Napisal Ivan Tomšič.

(Konec.)

So pa zopet starši, ki prav nič ne razumejo o izrejevanji svojih otrok. Taki starši dostikrat svoje otroke razvadijo in

omehkuzijo, ker svojim ljubčikom vse storé, kar le zaželé, ne brineči se, ali jim je to dobro, ali slabo; dostikrat jih pa zopet ostro kaznujejo brez vsega znatnega vzroka. To obedvoje ni prav in škoduje mladinski izreji. Takošni starši nimajo pri odgojevanji svojih otrok nobenih pravil, katerih bi se deržali, ampak ravnajo se le po svojem smislu, po svojem strastnem nagonu, bodi si prav, ali neprav. Na ta način izpodjé marsikteri oče in marsiktera mati mladi kal, ktereга je šola v mlado še mehko serce vcmila, in ga uniči, da ne more roditi dobrega sadú. Otroci zamerjejo vsemu dobremu; nobena dobra beseda se jih več ne prime, in tudi učiteljevi zlati nauki ne najdejo več pota v njih mlado serce; če ga pa tudi najdejo, kaj pomaga, ako pa starši domá vse lepe nauke uničijo in zamoré! Starši so tedaj velikokrat krivi, da ljudske učilnice še vedno ne zadostujejo svoji nalogi.

Krivi so pa tudi 2) slabi zgledi odrasčenih, s kterimi se otroci že prav zgodaj družijo in znanijo. Večkrat se vpričo otrok obrekuje, klafá in druge nesramne reči počenjajo; mladina vse to vidi in čuje, in berž je zamorjena pravnost v mladih sercih. Otroci včasih pohajkovajo ves božji dan, in starši se še ne zmenijo, ali so bili njih otroci v dobri ali slabi družbi. Malopridno pohajkovanje pa zapelje otroke v slabe, malovredne tovaršije, tudi med odrastle, spridene fantaline, in tu se otroci že zgodaj spridijo in zgubé vse veselje do učenja in dobrih nauk. Gola resnica je, da, ako otrok le slabe zglede vidi, tudi slabo misli; pregrešna poželjivost se mu vkrade v serce, in otrok dela — g r e h. Kako se bodo otroci pridno in veselo učili, ako jih nihče k temu ne spodbuja, in ako o šolskih napravah od odrasčenih nikoli ne slišijo dobre besede?

Da ljudske učilnice svoji nalogi ne zadostujejo, krivi so 3) sem ter tje tudi učitelji, ako je njih podučevanje pomankljivo in premalo vterjeno. Pomankljivo in nevterjeno podučevanje se otrok malo prime, in le prekmali pozabijo, kar so se naučili. „Ne za šolo, ampak za življenje se mora učiti“, je že staro pa resnično šolsko vodilo, katero bi si učitelji morali velikopolj, kot dosihmal v serce vtiskati. Največa opovira pa, da ljudske učilnice svoji nalogi še vedno ne vstrežajo, je 4) podučevanje v ptujem jeziku v prvih dveh razredih, s kterim se mali otročiči berž v šolo prišedši že terpinčijo. Kako težko da se malozmožni otroci ptujega jezika vadijo, ko še svojega ma-

ternega dobro ne umejo, mora priznati vsak, kdor ima le zdravo pamet. Otroci se na vso moč davijo s ptujimi besedami in ne razumevši jih, zgubé vse veselje do šole in učenja. Koliko veselja pa imajo otroci, kedar berejo vesele domače pesmice in povestice, ter se vadijo v gladkem, domačem govoru in spisovanji, mi ni treba praviti. Dokler se ne bodo tedaj naše domače učilnice prestrojile tako, da se ne bode naša mladina že v prvih letih terpinčila s podučevanjem ptujega jezika, kakor vidimo to tudi pri Nemcih, Lahih, Francozih in drugih izobraženih národih, dotlej ne bodo tudi naše učilnice nikakor zadostovale svoji nalogi. Ne vpregajte tedaj malih še nezmožnih otročičev prezgodaj v ptuji jarm, ampak učite jih raji domačih lahko umevnih reči; požlahtnajte mlada serca in vadite jih, da bodo ljubile vero, državo in dom, in otroci vam bodo radi hodili v šolo, vas bodo spoštovali in ljubili, ter se vas ne bodo bali, ker bodo vidili, da ste jim domači, ki po očetovski za nje skerbite. Na taki podlagi bomo imeli v nekaj letih ves drugačen národ, ki bo rad pripoznaval, da so ljudske učilnice naj potrebniši zavodi občenemu družinskemu življenju, in tudi šole bodo potem lahko izverševale svojo težavno nalogo, ako bodo bolj domače, kakor pa dosihmal. — Vsakdo vé dobro, da se v naših učilnicah še zmiraj dokaj časa potrafi s tako imenovanimi potrebnimi vedami, ktere pa najpotrebniše domače nauke izpodrinejo in tako velikokrat otroci zapustivši učilnico od vsega podučevanja v šoli prav malo, ali pa še celó — nič ne odnesejo. V šoli naj bi vedno veljale besede: „Malo pa dobro — potrebno pred koristnim. Pred vsem pa je potrebno, da izredimo dobre in pametne državljane, prave ne pa mlačne kristijane; koristnih reči, kakor n. pr. ptujega jezika naj se uči tisti, ki ga bode potreboval. Napčno je tedaj, če se otroci preveč terpinčijo s podučevanjem ptujega jezika, da jim tako oterpne vsem drugim najboljšim in potrebnim naukom, in na vse zadnje prirastejo iz njih sami mlačneži, ki jim ni mar niti dom, niti vera, ker niso se jih učili prav poznavati v svoji prvi mladosti.

Ako vam je tedaj drago, da bi ljudske učilnice svoji težavni trojni nalogi zadostovale, skerbite, da bodo tudi starši prijatelji šol in učiteljev; skerbite, da ne bote mladini kazali slabih zgledov in pa, da bote bolj serce požlahtnovali in domačo mladino domače gojili, nego pa le um s koristnimi vedami izobraževali.